stelde orde van zaken gaven ze prijs. Ze gingen uit de voor hen verordende engelenhuishouding uit. Ze waren als *dienende* geesten geschapen, en zie, ze stelden zich als *heerschende* geesten aan. En mits dit maar klaar en helder op den voorgrond sta, kan zeer zeker toegegeven, dat de hoogere positie, die voor den mensch besteld was, hun hartstocht geprikkeld heeft, mits het altoos maar zij en blijve een principieel verzet tegen de ordonnantie Gods over hun eigen engelenwereld als zoodanig. Niet tegen den *mensch*, maar *tegen God* richtte zich hun zondig bedenken. Alleen de zonde die rechtstreeks tegen God ingaat is principieele zonde. En ge kunt daarom den val van Satan niet als de booze fontein van *alle* zonde inzien, tenzij ge Satans opzet verstaat als zich regelrecht tegen God zelven *als God* aankantende. De worsteling ging om de souvereiniteit en de majesteit des Heeren HEEREN, niet om iets in het schepsel. Tegen de overhoogheid van den levenden God als zoodanig waakte de eerste zonde in de creatuurlijke engelenwereld op.

Juist daarom nu hebben we in den aanvang van dit artikel zulk een nadruk gelegd op de allesovertreffende macht en grootheid, waarin de engelenwereld, aanstonds na haar schepping, in volledigen getale en in volkomen rijpheid van bestaan, voor God stond; en hiertegenover gesteld den kleinen aanvang van het menschelijk geslacht. Slechts twee personen, en die twee pas in den aanvang van hun hooger ontwikkeling. Ons menschelijk geslacht stond alzoo *klein* voor God, maar de engelenwereld *reusachtig groot*. En evenals nu onze *kleinheid* vanzelf tot ootmoed en nederigheid stemmen kon, zoo lag juist in die reusachtige mogendheid der engelenwereld de sterkte van de verleiding tot hoovaardij en trots.

Iets waar nog meer van moet gezegd. Immers veel sterker nog dan voor de gewone engelen moest deze verzoeking werken voor Satan persoonlijk. Op dien naam van Satan make men hier geen aanmerking. Natuurlijk was Satan nog geen Satan eer hij viel. Zelfs komt deze naam van Satan, die *wederpartijder* en *verklager* schijnt te beduiden, eerst in de latere boeken der Heilige Schrift voor. Die naam wordt hier alzoo uitsluitend gebezigd tot aanduiding van zijn persoon, daar we den naam van Lucifer, die buiten de Schrift ligt, niet mogen overnemen. In poëzie moge dit kunnen, in een Schriftbeschouwing kan dit niet. Maar onder de engelen was *deze* engel in elk geval een hoofd. Niet *het* hoofd. Want hij is niet Michaël, en waarschijnlijk zelfs van meet af aan Michaël ondergeordend geweest. Maar in elk geval was Satan toch een hoofdengel, een ongemeen machtige engel, een engelengenie, een engel, die juist door deze voortreffelijkheid van zijn genie een hooge plaats der eere in de engelenwereld innam. Meer dus nog dan in een gewonen engel moest het hoog besef van de mogendheid der engelen, in hem tot klaar bewustzijn zijn gekomen. Wat andere engelen slechts ten deele gevoelden, moest hij gevoelen in al zijn diepte; tot op den bodem. Het engelenbeset moest in hem tot een zoo hoog creatuurlijk besef zijn gestegen, dat het dreigde het creatuurlijk karakter te verliezen. En dit besef werd nog versterkt en geprikkeld door de wetenschap, dat heel een heirschare van engelen uit zijn inspiratien dacht, en alzoo gereed stond, om hem te steunen. Het was of in hun aantal zijn eigen mogendheid verduizendvoudigd was.

En terwijl nu Satan, als zulk een treffelijk wezen blinkende, en in zulk een macht gesteld zijnde, en door heel deze macht der engelenwereld omstuwd, voor Gods aangezicht stond, moet nu zijn eerste levensdaad zijn, om de feitelijke volstrekte afhankelijkheid van God, waarin hij geschapen was, door een daad van zijn eigen bewustzijn en zijn eigen wil, in zelf gewilde en bewuste onderworpenheid om te zetten. Feitelijk afhankelijk van God is alle creatuur, dier, engel en mensch; maar voor het redelijk schepsel is dit niet genoeg. Het bewuste schepsel vindt eerst ruste, als ook dit feitelijke *redelijk* voor hem geworden, d. i. als hij het zelf alzoo inziet en het zelf niet anders wil. Dien overgang moet ook de mensch maken, en hierin bestaat al zijn geloof. Doch dit moest evenzoo bij de engelen plaats hebben. Het kon, gelijk we een volgend maal nader aantoonen, maar éénS geschieden; want eenmaal die positie aanvaard en ingezien hebbende, *stonden* de engelen er in en *konden* er niet meer uitvallen. Doch dat eerste oogenblik kon men, het inziende, met den wil er tegen ingaan, en dan natuurlijk was het voor eeuwig uit. Voor die keus stond dus niet alleen Satan, maar stonden *alle* engelen. Ook Michaël, ook Gabriël, en zoo ook Satan. En in die eerste daad nu koos Michael, koos Gabriel, koos alle engel, die nu heilig is, *voor God*, accepteerde aldus met eigen besef en eigen wil de positie die God aan de engelen gegeven had; en kon dienvolgens, na die keuze, er nimmermeer uitvallen. Maar Satan deed anders. Bedwelmd door zijn heerlijkheid en door de mogendheid der engelenwereld verleid, dorst hij die creatuurlijke positie, die hem als engel was aangewezen, *verwerpen*. En daardoor viel hij; viel hij af en uit voor eeuwig; om nu voor eeuwig *duivel* te zijn en slechts *duivelsch* te kunnen werken.

„De straf, die ons den vrede aanbrengt."

> Maar hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is hij verbrijzeld; de straf die ons den vrede aanbrengt, was op hem, en door zijne striemen is ons genezing geworden.
>
> Jesaia 53 : 5.

Nu de Lijdensweken, en de Goede Vrijdag, en Paschen weer achter den rug liggen, komt vanzelf de onderzoeking des Geestes tot u met de vraag, of de vrucht van Golgotha ook gemaakt werd door uw eigen ziel.

De apostelen komen van Golgotha terug met de heerlijke, klare betuiging: »Wij weten dat we overgegaan zijn uit den Dood in het Leven."

»Wij dan," roept de apostel van Tarsen uit, »gerechtvaardigd zijnde door het geloof, *hebben* vrede met God door onzen Heere Jezus Christus."

Ja zelfs de profeet uit oude dagen, die het Kruis nog slechts in de schaduw van het visioen kon begluren, zong reeds eeuwen vóór dat Kruis werd opgericht: »Om *onze* overtredingen is *hij* verwond; om *onze* ongerechtigheden is *hij* verbrijzeld; op *hem* was de straf, die ons *den vrede* aanbrengt; en door *zijn* striemen is ons *genezing* geworden."

Uit deze taal van profeten en apostelen spreekt dus niet alleen de *bewondering* der liefde voor den Man van smarte; vangt ge niet enkel de belijdenis op, dat men in Jezus' verrijzenis *gelooft*; ja, zelfs het blijft in hun woord niet bij *dank* en bij *aanbidding* voor wat uw Goël en Middelaar voor de redding van Gods uitverkorenen volbracht heeft; neen, wat, ze u in de taal hunner verrukking toeroepen en uitroepen, of heel de wereld het hooren mocht, is ook, is bovenal, dat ze van Golgotha de kracht *gemaakt* hebben, en van het éene en eenige Kruis *genoten* hebben, en nog *genieten*, de zalige, de ziel genezende *vrucht*.

Golgotha is geen tragedie opdat de ziel met den lijder meêweene.

Wat op den kruisheuvel doorworsteld is, was geen vertooning, die u vertoond wordt, om beurtelings gevoelens van toorn en van bewondering in u te wekken.

Het geopend graf is niet de verrassende oplossing van een verwikkeld probleem, dat schijnbaar zonder uitweg bleef.

Niets van dit alles.

Veeleer wordt door al zulke bijvalsbetuiging voor het schoon van Golgotha de ernst en het kruis en de majesteit van uw Heiland beleedigd.

Op Golgotha was het alles *volle werkelijkheid*.

Wat daar geschiedde, was het volle neerkomen van den *toorn* Gods op hem, die de zonde der wereld wezenlijk *droeg*.

Het Lam Gods werd daar *verbrijzeld*.

De verzenen werden er aan den Zoon des menschen vermorzeld, en de kop van de oude slang ingetreden.

Het is *straf*, straf in den volsten, meest rechten zin van het woord, die hier van Godswege, door het instrument van menschen, werd uitgeoefend.

En dit alles geschiedde, opdat de uitverkoren zondaar *gered*, opdat de kinderen der opstanding zouden *genezen* worden.

Er werd met een niets toegevende gerechtigheid *gestraft*, maar opdat, dank zij die straf, *ons de vrede zou worden aangebracht*.

En daarom, als ge van Golgotha terugkeert, dan legt de ondersoeking des Geestes ook u de vraag voor: »Is die genezing door zijn striemen ook uw deel geworden, en is ook uwer de taal des roemens: »De straf, die *mij* den vrede aanbracht, was op *hem*?"

* ——

Laat ons toch geen spel met het heiligste drijven.

Als bij heftigen brand, die uitsloeg, het kang gerucht door de menigte loopt, dat nog een kranke vrouw daarboven in een achtervertrek hulpeloos neerligt, en een man van moed dringt de vlammen door, de trap op, om haar te redden; en die man keert na een oogenblik van doodedelijke spanning terug; dan is de eerste vraag op aller lippen, niet of hij een schoonen sprong deed en moedig den gloed des vuurs trotseerde, maar dan is de eerste vraag van aller zoekend oog, of hij er zelf het leven af bracht, en of *die kranke vrouw gered is*.

Als een kind in den stroom viel, en onder de wateren wegzonk, en, na veler aarzelen, en doelloos toesteken van allerlei redmiddelen, komt er eindelijk een die niet aarzelt, maar zijn opperkleed afwerpt, in het water springt en onderduikt, dan is het, als hij straks weer uit de diepte opkomt, niet de eerste vraag, of zijn duiken en zwemmen naar de juiste regelen der kunst was, en of zijn moed geen lof verdient, maar wel of hij, met zijn rechterarm zich uit het water opwerkend, in zijn linkerarm *het haast verdronken kind houdt*.

Zelfs bij een kranke, die tot stikkens toe benauwd, zóó zóó den adem dreigt uit te blazen, en op wien de chirurg een gevaarlijke operatie beproeft, zou het tegen uw menschelijke natuur, en tegen den eisch van uw menschelijk hart ingaan, als, bij het uit de hand leggen van het mes, de eerste vraag was, of de kunstbewerking niet zeldzaam vaardig verricht was, en niet een ieder, ook de chirurg zelf, begon met aan den kranke te denken, of *hem* genezing was aangebracht, of *hij* weer ademen kon, weer lucht had, en of blijde vreugde de uitdrukking van stikkingsangst en doodsbenauwdheid in zijn gezwollen oog had vervangen.

Wie bij zulk een brand, bij zulk een kind dat dreigde te verdrinken, bij zulk een kranke, die bijna gestikt was, eerst aan andere gevoelens, aan andere gewaarwordingen plaats kon geven, en niet allereerst vroeg, of *de redding gelukt was*, of er uit den *dood* naar het *leven* was teruggehaald, zou geen man van ernst zijn, maar met het aangrijpendste in ons menschelijk leven spelen.

Ge zoudt hem verachten.

Maar bega dan ook zelf zoo booze zonde niet, als het Lam Gods voor de zonde der wereld sterft.

Begrijp, dat het, zoo ergens dan hier, om leven uit den dood gaat. Om genezing van wie verkwijnen, om redding van wie sterven zou.

En als ge belijdt, dat hier ja waarlijk toorne Gods gevoeld, en gerechtige straf gedragen is, blijf dan aan dien toorn, blijf bij die straf niet hangen, maar vraag eerst, vraag het meest, vraag het zieldoordringendst, of door die straf waarlijk het doel bereikt, de vrede aangebracht is, *de vrede ook voor u*.

Men versta ons wel.

Geen oogenblik komt het in ons op, ook maar te vermoeden, dat Golgotha *zonder vrucht* zou geweest zijn; en evenmin ligt liet in onze bedoeling, de vrucht van Golgotha afhankelijk te stellen van uw inzicht, uw gevoel, uw geestelijke bevinding en ervaring.

Onze Heiland wist het wel, toen hij wegstierf in den eeuwigen dood, wie hem van den Vader gegeven waren. Hij kent al de zijnen. De heirschare zijner verlosten schitterde van de ure zijner roeping als Middelaar voor zijn oog. Gods lieve uitverkorenen zijn hem niet vreemd, en al Gods kinderen zijn hem broeders der aanneming.

Van onzekerheid mag hier dus geen oogenblik sprake zijn, want die God te voren gekend heeft, die heeft Hij van te voren verordineerd, den beelde zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat hij de eerstgeborene zij onder vele broederen.

Ook willen we wel aannemen, dat het getal van Gods uitverkorenen in de éene eeuw niet zoo merkelijk veel van die in een vorige eeuw verschilt, zoodat het ook nu wel zijn zal als in Elia's dagen, dat gij soms denkt: *Ik ben alleen overgelaten*, en dat uw God er toch nog zeven duizend heeft, die de knie voor Baal niet gebogen hebben.

o, Het werk zijner zegenende en reddende genade reikt zooveel verder dan uw geestelijke kortzichtigheid, en niets zal u in de eeuwigheid meer verbazen, dan de grootheid van het werk der verlossing, dat gij u vaak zoo klein en zoo eng en zoo beperkt hebt gedacht.

Ge zult ze dan zien, en ge zult met hen jubelen, en ge zult ze met de liefde Christi eeuwigelijk minnen, die »duizend maal tienduizenden, de duizenden vermenigvuldigd" van de uitverkorenen uws Gods.

Daar doen we dus niets af. Gods glorie in het werk zijner eeuwige ontferminngen gaat alle afmeting van onze kleingeestige berekening zeer verre te boven.

Maar dit is niet genoeg.

Niet eerst in de eeuwigheid moet de *vrucht* gezien, gekend en genoten worden; maar ook reeds hier op aarde moet de dankbre juichkreet van de verlosten des Heeren te beluisteren zijn.

Niet eerst onder de gezaligden, maar ook hier onder de verlosten, heeft Hij uit den mond van kinderen en volwassenen zich lof bereid.

Dat er »vrede" is aangebracht, vrede door het bloed des kruises, moet niet maar beleden, maar ook met zalige persoonlijke ervaring den menschen betuigd, Gode danksegggend toegezongen, en voor de eigen ziel als bron van moed en veerkracht bekend worden.

Zoo nu was het eens in de dagen onzer vaderen, en zóó weer moet het onder ons worden, zoo de kracht der toekomende eeuw ons zegenen zal.

Toen was er hooge moed, niet enkel om voor de verkiezing te strijden, maar ook om in nederigen stillen dank er voor uit te komen: »*Ook ik* ben van mijn zaligheid verzekerd, *ook ik* ben gerekend onder de uitverkorenen van mijn God".

Dat vond men toen geen aanmatiging, en geen durven van wat men niet durven mocht, maar eenvoudig een uitkomen voor de waarheid en een uitkomen voor wat God gedaan had aan zijn ziel.

Zeker, ook toen is er gewaarschuwd tegen een ingebeelde genade, en is wie onteeder en uitwendig hierin verkeerde, door de predikatie en in de gemeenschap der heiligen, terecht gezet.

Maar als er eenvoud blonk, en ernst uit den toon, en teederheid uit den blik van het oog sprak, dan drong men in die schoone jaren, de betuiging van zijn iemands uitverkiezing en de belijdenis van zijn zaligheid niet terug, maar lokte die veeleer uit.

Men bemoedigde elkander er toe, en wekte er de broederen toe op, juist omdat uitverkoren te zijn gelijk stond met een zoo geheel wegwerpen van zichzelven, dat er zelfs tot in den diepsten wortel, nog eer we geboren waren, niets, niets te bespeuren viel, en niets, niets te roemen was, dan de uitverkiezende genade onzes Gods.

De zielen van Gods uitverkorenen waren toentertijd niet zoo toegeschroefd benauwd, dat ze niet ademen noch spreken dorsten.

Integendeel, ze roemden vrijuit, en jubelden in zalige dankzegging: »Uit den dood in het leven overgegaan", de straf die op hem was, heeft ons, heeft u, heeft mij den vrede aangebracht."

En daardoor kwamen ze uit hun banden, daardoor kwamen ze uit hun zonden uit, daardoor werden ze tot hun Godverheerlijkend ijveren voor de zake huns Gods bekwaamd.

En nu wane niemand, dat dit ook onder ons als met een tooverslag weer zoo worden kan.

Dat hangt aan de tijden, die in Gods hand zijn. Dat hangt aan de geesten die rondwaren. Dat hangt aan den geestelijken dampkring, die tijdelijk de overhand heeft.

Toen rookte de brandstapel. Fel woedde de vervolging. Het stormde in Gods kerk zooals vroeger nooit hier te lande. En juist die alles voor zich uitdrijvende stormwind heeft toen de geestelijke atmosfeer gezuiverd, de zoele zwoelheid weggenomen, en Gods uitverkorenen frisscher en dieper doen ademhalen.

Vandaar dat ze in de kracht huns Gods toen zoo groote dingen hebben bestaan.

En natuurlijk zulke tijden toovert ge niet terug. Het lied van Mozes aan de Schelfzee kon uit Salomo's hart in de dagen zijner ruste niet opklimmen.

Maar wat wel kan, en wel moet, is, dat heel Gods kerke, en dat ook gij in uw kring, ja persoonlijk in uw eigen ziel, meer overbuigt naar wat de veel heerlijker toestand was in die schoone dagen, dan dat ge uw niet verpesten laat door de giftige gassen die opstijgen uit het stilstaand moeras.

Niet bij ons, maar bij de vaderen ligt de geestelijke maatstaf.

Niet onze matheid en slapheid en moedeloosheid, maar Gods genade, die zich in hun veerkracht, in hun bezielden ijver, in hun gespannen moed verheerlijkte, moet ook onder ons den toon aangeven.

Niet van hen steeds verder af te dolen, maar naar hun veel rijker, veel hooger, veel bezielder geestelijk leven terug te keeren, moet het ideaal zijn dat u wenken blijft.

En opdat dit zoo zijn kunne, moet ook gij, als zij, tot op Gods eeuwige verkiezing durven doorzinken.

Door zijn striemen *is* ons, is ook *mij* genezing geworden.

De straf die ook *mij* den vrede aanbracht, was op hem!

KUYPER.

Amsterdam, 19 April 1895.

Gedrukte tijden.

Moeilijk kan ontkend, dat de druk der tijden vooral ook voor de Vrije Kerk en de Vrije School uitermate ongelegen komt.

Zij die uit beginsel tegen de Staatskerk en tegen de Staatsschool partij kiezen, zijn toch reeds dubbel belast.

Ge moet eerst in uw belastingprijs meêbetalen voor de Synodale predikanten, pastoors en rabbijnen; en daarna nog offeren voor uw eigen kerkgebouw, uw eigen eerediensten en uw eigen predikanten.

En ook ge moet eerst in de belasting meêbetalen voor de Rijksacademiën, voor de Overheidsgymnasiums, Hoogere Burgerscholen en Lagere Burgerscholen; en daarna nog uw penninkske offeren voor de Vrije Universiteit, de Gymnasiums van Zeist en Amsterdam, en voor uw eigen Calvinistische Scholen.

De lotsbedeeling is voor de burgers in ons goede land dus zeer ongelijk op een terrein, waarop ze naar recht volmaakt gelijk moest wezen.

Een kwaad nog daardoor verergerd, dat verreweg de meeste gegoede lieden van de landskerken en Landsscholen profijt trekken, terwijl de meerdere kosten voor eigen kerk en eigen school bijna uitsluitend ten laste komen van de kleyne luyden.

Juist daarom ware het gewenscht geweest, dat in een periode als we thans doorleven, en die zoo buitengewone krachtsinspanning van deze kleyne luyden vergt, het algemeen vertier en de algemeene welvaart ook in hun woning milden voorspoed kon doen inkeeren.

Doch, helaas, juist het omgekeerde is het geval.

Er is schraalheid voor een volle garve.

Allerwegen verwelkt wat bloeide. Schaars komen de penningen binnen. Over achteruitgang van zaken valt in alle oorden van ons land te klagen. De zaken loopen tegen.

Vooral ten plattelande is de room van de melk. En zelfs wie vroeger oplegde, komt thans te kort.

Dit nu maakt het ruime, milde geven soms onmogelijk. En zoo lijden de collecten. En verarmen de contributien. En o, zoo menige vrije kerk, en vrije school tobt.

Reeds hoorden we keer op keer van een vrije school die voor afbraak verkocht moest worden.

De strijd was niet meer vol te houden.

De magere jaren van Egypte waren gekomen.

En zeker, dit vervult ook ons met zorg, en drijft uit tot roepen naar den Hooge, of waar bij menschen geen uitkomst meer is, die hulpe ons van Boven mocht toekomen.

Ook mag wie *kan* geven, en dusver te karig gaf, wel ernstig bedenken, hoe bij hem een voorraadschuur ligt opgetast, een voorraadschuur die niet zijns, maar des Heeren is, maar die nu dan ook moet aangesproken.

Slechts tegen één vaak gefluisterde opmerking moeten we in verzet komen.

Sinds 1886, het jaar der Doleantie, zijn de lasten der mannen van de vrije kerk aanzienlijk verzwaard; en nu merkt men op, hoe juist omstreeks dien tijd de vermindering in welvaart voelbaar begon te worden.

En nijdig voegt men er dan bij, dat hieruit wel kennelijk blijkt, dat er op de actie van 1886 geen zegen heeft gerust, want dat anders de Heere juist sinds dien tijd zijn schatkamer dubbel zoo ruim had moeten opendoen.

Dit nu is de taal van den Edomiet, die Israël belastert in zijn tegenspoed en sart in zijn ellende.

En daarom tegenover die taal van den spot verheffen wij fier en hoog den toon van dank en van aanbidding voor wat ons al deze jaren door onzen God bereid en in zijn gunst geschonken is.

Om niets meer dan het dagelijksch brood, voor heden, ging ons gebed op, en aan dat dagelijksch brood, ook voor kerk en school, heeft het nog nimmer ontbroken.

Naar weelde van geld en goed meet geen kind van God den zegen zijns Heeren af. Dan toch zou het drinklokaal, waar het bloedgeld in zonde verteerd wordt, op den rijksten zegen van Boven kunnen bogen.

Zeker, de Heere onze God had ons overvloed, ook weelde, kunnen schenken.

Zoo deed Hij het aan Transvaal, waar kort na den slag aan den Spitskop, het goud in geheele velden uit den grond te voorschijn kwam, en opeens al wie de hand aan de lade had, duizelde van weelde.

Toen is door dat goud in het schoone land het vrome volk *beproefd*.

En met welk een uitkomst?

Och, hoor de klachten over Transvaal van de lippen van een iegelijk die er de vroomheid der vaderen gekend heeft, en oordeel zelf of Transvaal gezegd kan worden voor die beproeving niet te zijn bezweken.

Vroeger hadden ze hun *God alleen*. Nu kregen ze hun *God* en hun *goud*. En, helaas, hoevelen hielden toen al spoedig niets dan hun *goud* over.

En daarom, laat ons niet vertsagen.

Laat ons liever danken dat de verzoeking ons is bespaard gebleven.

Slechte tijden naar de wereld gerekend, zijn gemeenlijk nog de *slechtste tijden* niet voor het Koninkrijk van onzen God.

Gereformeerde prediking.

V.

Roeping, zending, lastgeving blijft alzoo voor allen *Dienst des Woords* het eenig wettig en onmisbaar uitgangspunt. En dat wel zulk een roeping, die én inwendig én uitwendig van Christus, als den Koning der kerk, tot ons komt; *inwendig* van dien Koning, maar *door* den Heiligen Geest, en *uitwendig* evenzoo van dien Koning, maar *door* den dienst van menschen. Scherp moet dit uitgangspunt, en dat wel onder deze preciese onderscheiding telkens weer op den voorgrond gesteld, juist omdat zoo menigeen op dit punt door dwaalleer en valsche inbeelding misleid werd.

Een apostel is geroepen *zonder* tusschenkomenden dienst van menschen, eenvoudig wijl Jezus toen zelf op aarde was, of gelijk in Paulus' geval, hem op den weg naar Damascus verscheen.

Daarom legt de apostel er dan ook zulk een nadruk op, dat hij »geroepen is niet *van* menschen noch *door* een mensch, maar *door Jezus Christus*" (Gal. 1 : 1).

Thans daarentegen, nu de gewone bediening de buitengewone vervlag, kan ditzelfde door niemand meer gezegd worden; en moet uitwendig elk Dienaar des Woords, evenals elk ouderling en diaken, geroepen zijn niet van menschen, maar van Christus, edoch ook omgekeerd niet *door* Christus onmiddellijk, maar door den dienst van menschen.

Men herinnert zich hoe onze broeder Van Lingen op dit punt het eerst in dwaling verviel, en op zich zelf de woorden van Gal. 1 : 1 dorst toe te passen. Hiermede nu was de eerste voet op het gladde pad gezet. En zeg zelf, zijn de gevolgen uitgebleven?

En, helaas, Van Lingen staat hier niet alleen, al was in een man van zijn beteekenis de dwaling uiteraard des *te* gevaarlijker.

Neen, in tal van dorpen en steden ten onzent weet de historie der kerk, schier uit elke eeuw, te verhalen van welbespraakte mannen, die zonder wettige uitwendige roeping, enkel op een inwendige roeping, zoo ze beweerden, afgingen; alzoo een aanhang onder de vromen achter zich aftrokken; straks als Dienaren des Woords zich opwierpen, zonder zending of last; en die dan van achteren nog den euvelen moed hadden, om aan de goedgeloovige gemeente diets te maken, dat ze geestelijk *hooger* dan een »dominee" stonden, want dat die door menschen geroepen was, maar zij, evenals Paulus, niet door menschen, maar door den Heere zelven.

Doordien nu de predikanten ten eenenmale verzuimd hadden, om op de catechisatie en in de predikatie, de gemeente op het stuk der *roeping* voor te lichten, zagen de vromen het gevaarlijke spel van zulke zelfopgeworpen dienaren niet in; gevoelden zich door hun geestelijken overmoed aangetrokken; en sneden straks zichzelven van de gemeente af.

Om over de kerk, en de ambten, en de roeping te spreken en te prediken, heette dan te hoog kerksch. Daar deden de leeraren niet aan. Integendeel, zelfs bij de bevestiging van een nieuwen leeraar in het ambt, verloor men zich aanstonds in hoog geestelijke dingen, maar zweeg van de zending en roeping van Christus' wege. Het formulier, waarin dit stuk wel terdege ter sprake komt, werd meest afgeraffeld. Zoo raakte de gemeente buiten alle kennis op dit punt, en werd daardoor een gereede buit voor den eersten den besten dweper, die een gedeelte der gemeente verleiden wilde.

Deze straf volgde als schier onafwendbare noodwendigheid op de gebrekkige en onvolledige predikatie der predikanten; en in tal van streken van ons land heerscht nu nog allerlei verdeeldheid en tweespalt onder de geloovigen, doordien vijftig of meer jaren geleden, zulk een man zonder wettige zending, maar vlot ter tale en in zijn woord teeder, een brokstuk van de gemeente afbrak.

Immers zulk kwaad blijft niet bij één geslacht. De kinderen volgen de ouders. En zoo ziet men in tal van plaatsen, tot in drie en vier geslachten soms, de naweeën nawerken van wat op het punt der uitwendige roeping door overmoedige, ongeroepen drijvers misdreven is.

Ja, op langs anderen weg sloop hier het kwaad voort.

Zoo zonder uitwendige roeping en zending te staan, ging in het eerst wel, toen de kracht der opwinding nog in vollen gloed stond, en de bezieling van het wegsleepend woord over elken tegenstand en elke bedenking triomfeerde; maar als men ouder werd, gevoelde men toch almeer dat er iets ontbrak, dat men te zeer in de lucht hing, te los, te onvast stond, en dat iets, wat op een uitwendige zending althans geleek, toch niet kwaad zou zijn.

En toen vond men er iets op.

Te weten het kunstmiddeltje om de Roomsche dwaling op dit punt, en dan nog verergerd, in onze Geretormeerde kringen in te dragen.

Wie thuis is in deze droeve historien, gist reeds wat we hiermede bedoelen. We hebben het oog op het voorgeven: »Ik heb een wettige uitwendige zending, want die en die prediker *heeft mij de handen opgelegd*."

Men zocht dan aanraking met iemand, die op een of andere manier, gelijk het heet, *geordend* was. Aan zulk een »geordend Dienaar" poogde men dan de waarheid van zijn eigen roeping te bewijzen. En gelukte dit, dan verzocht men, of hij nu aan dezen nieuw geroepene *de handen wilde opleggen*.

Deed hij dit, dan nam men daarvan een bewijsstuk mede, en door dit stuk gedekt, beweerde men van dat oogenblik, zelf »geordend predikant" te zijn.

Immers, juist zoo was het in de dagen der apostelen ook gegaan. De apostelen legden aan zulk een geroepen Dienaar de handen op. Die »handoplegging" had nu ook hier plaats gegrepen, en zoo was alles naar eisch van orde tot stand gekomen.

Vooral zoo die »oplegging der handen" had plaats gegrepen door een oud man, met grijze haren; door iemand die reeds jaren lang zich als geordend predikant had gedragen en aangesteld; en vooral door iemand die in reuke van geestelijke preciesheid stond; hechtte de schare aan zulk een handoplegging dan gemeenlijk hooge waarde. Zoo zelfs, dat wie die handoplegging van zulk een man ontvangen had, op zijn beurt weer vaak werd aangezocht, om de handen aan een jongeren broeder op te leggen. En zoo zijn er kringen, waarin men u nu nog precies weet voor te rekenen, hoe aan den tegenwoordigen Dienaar de handen zijn opgelegd door een ouderen broeder, die weer op zijn beurt de handoplegging ontvangen had van een nog ouderen, wiens naam voor een eeuw of meer, in breeden kring geestelijke autoriteit bezat.

Dit alles nu is niets dan het weer insluipen van *Roomsche* dwaling op het Gereformeerde erf.

Aan die voorstelling toch van de zaak houdt Rome vast, en ze noemt dat de apostolische continuïteit.

De apostelen legden dan de handen op aan de eerste bisschoppen, die weer aan die na hen kwamen, en zoo is deze handoplegging en daarmee de ambtelijke gave, van ge